

DOMSTOLENS KENDELSE

4. februar 2000 *

I sag C-17/98,

angående en anmodning, som præsidenten for Arrondissementsrechtbank, Haag (Nederlandene), i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Emesa Sugar (Free Zone) NV

mod

Aruba,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende gyldigheden af Rådets afgørelse 97/803/EF af 24. november 1997 om midtvejsrevision af Rådets afgørelse 91/482/EØF om de oversøiske landes og territoriers associering med Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EFT L 329, s. 50),

* Processprog: nederlandsk.

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene J.C. Moitinho de Almeida og D.A.O. Edward samt dommerne P.J.G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm og M. Wathelet (refererende dommer),

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: R. Grass,

efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Kendelse

- 1 Ved skrivelse af 11. juni 1999 til Domstolens Justitskontor har Emesa Sugar (Free Zone) NV (herefter »Emesa«) anmodet om tilladelse til at indgive skriftlige bemærkninger til generaladvokatens forslag til afgørelse, som blev fremsat i retsmødet den 1. juni 1999. Ved skrivelse af samme dato har Arubas regering tilsluttet sig denne anmodning.
- 2 Det bemærkes, at hverken EF-statutten for Domstolen eller Domstolens procesreglement åbner mulighed for, at parterne kan afgive bemærkninger som svar på generaladvokatens forslag til afgørelse.

- 3 Emesa har imidlertid påberåbt sig Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis angående rækkevidden af artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (herefter »EMRK«), navnlig en dom af 20. februar 1996 i sagen Vermeulen mod Belgien, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I, s. 224.

- 4 Det bestemmes i EMRK's artikel 6, stk. 1:

»Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden for en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, når der skal træffes afgørelse enten i en strid om hans borgerlige rettigheder og forpligtelser eller angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse ...«

- 5 I Vermeulen-dommen udtalte Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at det offentliges repræsentant, som er tilknyttet Cour de cassation (Belgien) havde »til hovedopgave, såvel under retsmøderne som under voteringen, at bistå Cour de cassation og at drage omsorg for ensartetheden af dens retspraksis« (præmis 29), idet han skal »iagttage absolut objektivitet« (præmis 30), og den fastslog, at »den rolle, som det offentliges repræsentant reelt indtager under sagen, nærmere bestemt indholdet og virkningen af hans udtalelser [skal] tillægges væsentlig betydning. Disse udtalelser udtrykker en stillingtagen, hvis vægt afledes af det offentliges repræsentant som sådan [jf. den engelske udgave af dommen: "procureur general"'s department' og den franske udgave 'ministère public'. Selv om udtalelsen er objektiv og sagligt begrundet, har den ikke desto mindre til formål at rådgive og dermed påvirke Cour de cassation« (præmis 31).
- 6 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslog, at »det forhold, at den pågældende ikke [har] mulighed for at afgive bemærkninger før afslutningen af retsforhandlingerne, [udgør] en tilsidesættelse af hans ret til en kontradiktorisk

procedure. Denne ret indebærer i princippet, at parterne i et civilt søgsmål eller i en straffesag kan få kendskab til ethvert dokument og enhver bemærkning, som fremsættes over for retten, selv når disse fremsættes af en uafhængig repræsentant for staten [jf. den engelske udgave af dommen: 'independent member of the national legal service', og den franske udgave: 'un magistrat indépendant'] med henblik på at påvirke og debattere afgørelsens indhold«. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslog følgelig, at denne omstændighed i sig selv udgjorde en tilsidesættelse af artikel 6, stk. 1, i EMRK (præmis 33) (jf. også i samme retning dom af 20.2.1996, Lobo Machado mod Portugal, *Reports of Judgments and decisions* 1996-I, s. 195, præmis 28-31, dom af 25.6.1997, Van Orshoven mod Belgien, *Reports of Judgments and decisions* 1997-III, s. 1040, præmis 38-41, dom af 27.3.1998, J.J. mod Nederlandene, *Reports of Judgments and decisions* 1998-II, s. 604, præmis 42 og 43, og dom af 27.3.1998, K.D.B. mod Nederlandene, *Reports of Judgments and decisions* 1998-II, s. 621, præmis 43 og 44).

- 7 Emesa har gjort gældende, at denne retspraksis også finder anvendelse på forslag til afgørelser fra Domstolens generaladvokater, som selskabet dermed har anmodet om at måtte afgive bemærkninger til.
- 8 Indledningsvis bemærkes, at grundrettighederne ifølge fast retspraksis hører til de almindelige retsgrundsætninger, som Domstolen skal beskytte (jf. bl.a. udtalelse 2/94 af 28.3.1996, Sml. I, s. 1759, præmis 33). I dette øjemed lægger Domstolen de fælles forfatningsmæssige traditioner i medlemsstaterne til grund samt de anvisninger i form af internationale traktater om beskyttelse af menneskerettighederne, som medlemsstaterne har været med til at udarbejde, eller som de senere har tiltrådt. EMRK er herved af særlig betydning (jf. især dom af 18.6.1991, sag C-260/89, ERT, Sml. I, s. 2925, præmis 41).
- 9 Disse principper er desuden optaget i artikel 6, stk. 2, i EU-traktaten. Det følger af denne bestemmelse, at »Unionen respekterer de grundlæggende rettigheder, således som de garanteres ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, og således som de følger af medlemsstaternes fælles

forfatningsmæssige traditioner, som generelle principper for fællesskabsretten«. I henhold til EU-traktatens artikel 46, litra d), påser Domstolen overholdelsen af denne bestemmelse »med hensyn til institutionernes handlinger, for så vidt [den] har kompetence i henhold til traktaterne om oprettelse af De Europæiske Fællesskaber og ... [traktaten om Den Europæiske Union]«.

- 10 Endvidere skal der henvises til generaladvokatens status og rolle i det retsplejesystem, som følger af EF-traktaten og af EF-statutten for Domstolen, og som nærmere er fastlagt i Domstolens procesreglement.
- 11 Det følger af artikel 221 EF og artikel 222 EF, at Domstolen består af dommere og bistås af generaladvokater. Artikel 223 EF fastsætter de samme udnævnelsesbetingelser og -procedurer for dommere som for generaladvokater. Endvidere fremgår det klart af afsnit I i EF-statutten for Domstolen, som har samme retlige værdi som traktaten selv, at generaladvokaterne er omfattet af samme statut som dommerne, navnlig for så vidt angår fritagelsen for retsforfølgning og afskedigelsesgrundene, som skal sikre deres fulde upartiskhed og uafhængighed.
- 12 Endvidere består der ikke noget over- og underordningsforhold mellem de enkelte generaladvokater, som hverken er en anklagemyndighed eller et korps af det offentliges repræsentanter og heller ikke henhører under nogen myndighed, i modsætning til, hvad der gælder i retsplejesystemerne i visse medlemsstater. De har ikke til opgave at varetage bestemte interesser under udøvelsen af deres hverv.
- 13 Det er i dette perspektiv, generaladvokaternes opgave skal ses. I overensstemmelse med artikel 222 EF skal generaladvokaten upartisk, uafhængigt og offentligt fremsætte begrundede forslag til afgørelse i de sager, der forelægges Domstolen, og derved bistå denne ved udførelsen af dens opgave, som er at værne om lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af traktaten.

- 14 I henhold til artikel 18 i EF-statutten for Domstolen og artikel 59 i Domstolens procesreglement afslutter generaladvokatens forslag til afgørelse den mundtlige forhandling. Da forslaget således fremsættes efter parternes forhandlinger, indleder det Domstolens rådslagnings- og afstemningsfase. Der er således ikke tale om en udtalelse henvendt til dommerne eller parterne, som hidrører fra en myndighed uden for Domstolen eller hvis »vægt afledes af det offentliges repræsentant som sådan [jf. den engelske udgave af dommen: ”procureur general”’s department’ og den franske udgave ’ministère public’]« (sagen Vermeulen mod Belgien, præmis 31), men derimod om en selvstændig og begrundet udtalelse, som fremsættes offentligt af et medlem af selv samme institution.
- 15 Generaladvokaten deltager således offentligt og selvstændigt i den proces, der fører til udarbejdelsen af retsafgørelsen og dermed i udførelsen af de dømmende opgaver, som er overladt til Domstolen. I øvrigt offentliggøres forslaget til afgørelse sammen med dommen.
- 16 Henset til såvel den organisatoriske som den funktionelle forbindelse mellem generaladvokaten og Domstolen, som er beskrevet ovenfor i præmis 10-15, må det antages, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis ikke kan overføres til forslag til afgørelser fra Domstolens generaladvokater.
- 17 Det skal endvidere understreges, at såfremt parterne fik mulighed for at afgive bemærkninger til generaladvokatens forslag til afgørelse — hvilket ville medføre, at de andre parter i sagen (og i præjudicielle søgsmål, som udgør hovedparten af sager, som forelægges Domstolen, tillige samtlige medlemsstater, Kommissionen og de øvrige berørte institutioner) også skulle have mulighed for at afgive udtalelse til disse bemærkninger — ville der, under hensyn til de særlige krav til fællesskabsretsplejen, bl.a. som følge af sprogordningen, opstå alvorlige vanskeligheder, ligesom sagsbehandlingstiden ville blive forlænget betydeligt.

- 18 De særlige krav til fællesskabsretsplejen kan naturligvis ikke begrunde en tilsidesættelse af den grundlæggende ret til en kontradiktorisk sagsbehandling. Dette er heller ikke tilfældet, idet det netop er for at opfylde målsætningen bag princippet om kontradiktion — som er at forhindre, at Domstolen påvirkes af argumenter, som parterne ikke har udtalt sig om — at Domstolen ex officio, efter at have hørt generaladvokaten eller på parternes begæring, i overensstemmelse med artikel 61 i Domstolens procesreglement kan træffe bestemmelse om genåbning af den mundtlige forhandling, såfremt den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller at sagen skal afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne (jf. særligt vedrørende genåbning af den mundtlige forhandling bl.a. kendelse af 22.1.1992, sag C-163/90, Legros m.fl., ikke trykt i Samling af Afgørelser, og dom af 16.7.1992, sag C-163/90, Legros m.fl., Sml. I, s. 4625, kendelse af 9.12.1992, sag C-2/91, Meng, ikke trykt i Samling af Afgørelser, og dom af 17.11.1993, sag C-2/91, Meng, Sml. I, s. 5751, og kendelse af 13.12.1994, sag C-312/93, Peterbroeck, ikke trykt i Samling af Afgørelser, og dom af 14.12.1995, sag C-312/93, Peterbroeck, Sml. I, s. 4599, kendelse af 23.9.1998, sag C-262/96, Sürül, ikke trykt i Samling af Afgørelser, og dom af 4.5.1999, sag C-262/96, Sürül, Sml. I, s. 2685, samt kendelse af 17.9.1998, sag C-35/98, Verkooijen, ikke trykt i Samling af Afgørelser).
- 19 I den foreliggende sag vedrører Emesa's anmodning imidlertid ikke genåbningen af den mundtlige forhandling, og der henvises ikke til noget andet forhold, hvoraf det kan udledes, at der er behov for en sådan genåbning.
- 20 På denne baggrund kan Emesa's anmodning om at måtte indgive skriftlige bemærkninger til generaladvokatens forslag til afgørelse ikke tages til følge.

Af disse grunde

bestemmer

DOMSTOLEN

- 1) Emesa Sugar (Free Zone) NV's anmodning om tilladelse til at indgive skriftlige bemærkninger til generaladvokatens forslag til afgørelse tages ikke til følge.
- 2) Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.

Således bestemt i Luxembourg den 4. februar 2000.

R. Grass

Justitssekretær

G.C. Rodríguez Iglesias

Præsident